

Planter, Kvæg, Økonomi og ledelse

Prissætning af korn til helsæd i stedet for høst til modenhed

I forbindelse med en længerevarende tørke i maj og juni 2023 efterspørges prissætning af korn til helsæd til salg fra planteavlere til kød- og mælkeproducenter, som kan komme i alvorlig mangel på foder.

Viden om

SEGES Innovation anbefaler ved handel med grovfoder at tage afsæt i princippet for optimeringspris, som her betyder, at planteavleren ved salg af vårbyg til helsæd er økonomisk ligestillet med at lade afgrøden stå til modenhed.

SEGES Innovation udgiver hvert år i forbindelse med opdatering af afgrødekalkuler vejledende grovfoderpriser, hvor der dog ikke tages højde for salg af kornhelsæd på roden.

Der er derfor udarbejdet et hjælpeværktøj, der kan understøtte prissætningen ved handel af korn til helsæd i stedet for høst til modenhed.

Metode til prissætning

I den aktuelle situation vil planteavleren der dyrker vårkorn til modenhed alene mangle at løse

ejdsopgaverne mejetærskning, halmbjærgning, hjemkørsel og eventuel tørring.

For at stille planteavleren i samme økonomiske situation, som hvis han lod afgrøden stå til modenhed, vil det kræve betaling af bruttoudbyttet ved salg af kerne og halm fratrukket de omkostninger, der endnu ikke er afholdt.

Anvendelse af værktøj

I den aktuelle situation er der en række usikkerheder på forudsætningerne, som man som køber og sælger må forholde sig til når man aftaler prissætning af grovfoderet.

Som planteavler må man indledningsvis sikre sig, at man er i stand til at honorere allerede indgåede aftaler.

Man skal også afveje fordele og ulemper ved et aktuelt salg af korn på roden til helsæd mod at lade afgrøden stå til modenhed, herunder variationer i udbytte og prisudvikling på salgsafgrøden.

Køber af helsæd vil typisk selv skulle bestille og betale for snitning, hjemkørsel, indlægning og afdækning af helsæden. Sammen med kornpris i det aktuelle niveau betyder det, at helsæden kan blive et relativt dyrt foder, hvor fordele og ulemper må vejes i forhold til foderforsyningen på bedriften i øvrigt.

Brug værktøjet til at estimere pris pr. ha eller pr. FEN helsæd ved forskellige niveauer af kornpris og forventet udbytte ved modenhed.

Eksempler på prissætning

Der er udarbejdet et hjælpeværktøj på baggrund af [afgrødekalkulerne fra Farmtal](#).

[Hent værktøjet](#)

I figuren nedenfor ses et klip fra beregningsmodulet i værktøjet. Her er et bud på forudsætninger og prissætning pr. FEN på 3 jordbundtyper ved en kornpris på 180 kr. pr. hkg (konventionel vårbyg) og 260 kr. pr. hkg (økologisk vårbyg).

Priser	enhed	kr. pr. enhed		
Vårbyg konv.	hkg	180		
Halm konv.	kg	0,85		
Vårbyg økologisk	hkg	260		
Halm økologisk	kg	0,85		

Udbytte korn til helsæd				
		JB 1+3	JB 1-4 vandet	JB 5+6
Vårbyg konv.	FEN pr. ha	5.000	6.500	7.400
Vårbyg kerne økologisk	FEN pr. ha	3.700	5.000	5.000

Udbytte korn til modenhed				
		JB 1+3	JB 1-4 vandet	JB 5+6
Vårbyg kerne konv.	hkg pr. ha	46	58	65
Vårbyg halm konv.	ton pr. ha	2,4	3,1	3,5
Vårbyg økologisk	hkg pr. ha	27	40	40
Vårbyg halm økologisk	ton pr. ha	1,6	1,9	1,9

Der afregnes det forventede bruttoudbytte

Vårbyg konventionel				
kr. pr. ha	JB 1+3	JB 1-4 vandet	JB 5+6	
Bruttoudbytte korn	8.280	10.440	11.700	
Bruttoudbytte halm	1.560	2.015	2.275	
Bruttoudbytte i alt	9.840	12.455	13.975	
ikke-afholdte maskin- og arbejdsomkostninger (til modenhed)	-2.257	-2.673	-2.914	
Betaling der giver sælger samme DBII som til modenhed	7.583	9.782	11.061	

Udbytte helsæd FEN pr. ha konventionel vårbyg	5.000	6.500	7.400
Kr. pr. FEN som helsæd på rod * konventionel vårbyg	1,52	1,50	1,49

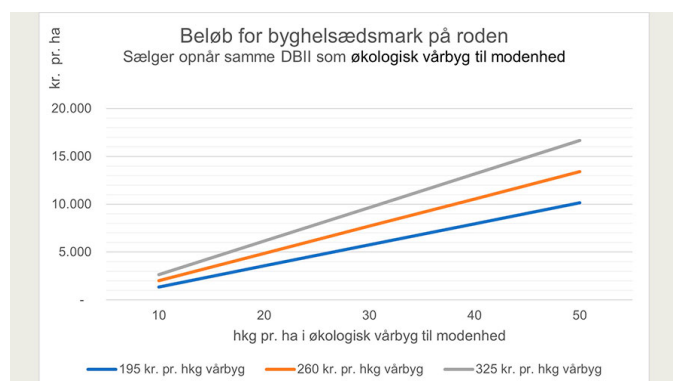
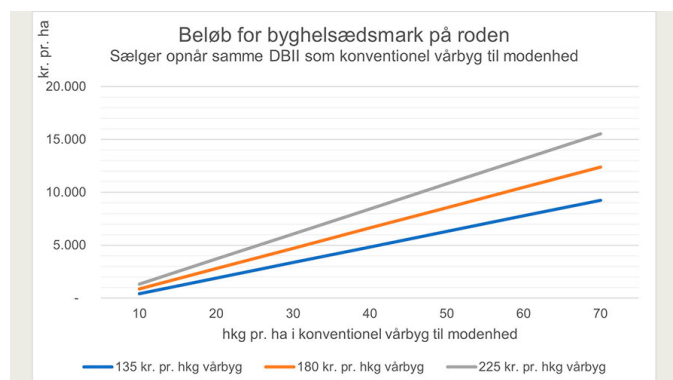
Vårbyg økologisk				
kr. pr. ha	JB 1+3	JB 1-4 vandet	JB 5+6	
Bruttoudbytte korn	7.020	10.400	10.400	
Bruttoudbytte halm	1.360	1.615	1.615	
Bruttoudbytte i alt	8.380	12.015	12.015	
ikke-afholdte maskin- og arbejdsomkostninger (til modenhed)	-1.820	-2.251	-2.266	
Betaling der giver sælger samme DBII som til modenhed	6.560	9.764	9.749	

Udbytte helsæd FEN pr. ha økologisk vårbyg	3.700	5.000	5.000
Kr. pr. FEN som helsæd på rod * økologisk vårbyg	1,77	1,95	1,95

* Køber skal til denne pris lægge omkostninger til snitning, hjemkørsel, indlægning og plastik i alt ca. 30 øre pr. FEN

Bemærk at forudsætningerne indsat i beregningsmodulet er normudbytter, hvilket desværre meget vel kan vise sig at være for højt i denne vækstsæson. Brug derfor erfaring og konkret tilstand af afgrøden til at give et bedre bud på de aktuelle forventninger i den konkrete mark.

I figurerne nedenfor ses et bud på prisniveauet i kr. pr. ha for byghelsædsmark på roden som konsekvens af forskellige udbyttensniveauer i vårbyg til modenhed og forskellige niveauer for kornpris.

I figurerne ses en følsomhedsanalyse for udbytte og pris på korn til modenhed. Figurerne giver en indikation men er ikke så præcise som beregningsmodulet ovenfor, og det anbefales at bruge beregningsmodulet.

I følsomhedsanalysen er prisniveauerne for korn er sat til det i beregningsmodulet valgte prisniveau og denne pris +/- 25 %, mens halmudbyttet anslås at udgøre godt halvdelen af kornudbyttet og halmprisen er fikseret på det valgte niveau.

Dette grove estimat på halmudbyttet giver en afvigelse i forhold til beregningsmodulet. Der fratrækkes desuden normomkostninger jf. budgetkalkulerne for de endnu ikke afholdte opgaver i korn til modenhed (mejetærskning, halmbjærgning, hjemkørsel og tørring - disse omkostninger er søgt korrigeret for udbyttensniveau). I tørre år med lave udbytter vil høst være billigere end normalt, så tilret værdier til egne forventninger.

I tabel 1 nedenfor ses specifikationen af maskin- og arbejdsomkostninger.

Tabel 1a. Kalkulebeskrivelse: Konventionel vårbyg 2023

Jordbonitet:	JB 1+3			JB 1-4 m. vanding			JB
Emne	Kvantum	Pris	Beløb	Kvantum	Pris	Beløb	Kvantum
Mejetærskning	-1	736	-736	-1	818	-818	-1
Hjemkørsel, korn	-1	334	-334	-1	372	-372	-1
Tørring, korn	-4.600	0,120	-552	-5.800	0,120	-696	-6.500
Halmpresning	-4,8	90	-432	-6,2	90	-558	-7,0
Hjemkørsel, halm	-1	203	-203	-1	229	-229	-1

Jordbonitet:	JB 1+3			JB 1-4 m. vanding			JB
Emne	Kvantum	Pris	Beløb	Kvantum	Pris	Beløb	Kvantum
I alt maskin- og arbejdsomkostninger			-2.257			-2.673	

Table 1b. Kalkulebeskrivelse: Økologisk vårbyg 2023

Jordbonitet:	JB 1+3			JB 1-4 m. vanding			JB
Emne	Kvantum	Pris	Beløb	Kvantum	Pris	Beløb	Kvantum
Mejetærskning	-1	691	-691	-1	825	-825	-1
Hjemkørsel, korn	-1	314	-314	-1	375	-375	-1
Tørring, korn	-2.700	0,120	-324	-4.000	0,120	-480	-4.000
Halmpresning	-3,2	90	-288	-3,8	90	-342	-3,8
Hjemkørsel, halm	-1	203	-203	-1	229	-229	-1
I alt maskin- og arbejdsomkostninger			-1.820			-2.251	

Overvejelser ved prissætning

Det er en svær opgave at estimere udbyttet i korn til modenhed på tidspunktet for høst af korn til helsæd.

Overvej derfor en referencemark der får lov at stå til modenhed, eller aftal et andet målepunkt. En tredje mulighed er at måle udbyttet i helsæden. I udbyttenermerne i beregningsmodulet ses de

forventede sammenhænge for vårbyg til modenhed og til helsæd. Heraf kan udledes, at et hkg korn ved modenhed typisk ville have givet 110-125 FEN ved høst til helsæd. I tørkeskadet korn kan forholdet være anderledes.

Halmudbyttet i de tørkeskadede vårbygmarker påvirkes voldsomt og vil nok ses mere end halveret i år med kraftig tørke. I de stærkt tørkeskadede pletter bliver der stort set ingen kerneudbytte.

Et lavt udbytte ved høst til modenhed vil også medføre lavere niveau for maskin- og arbejdsomkostninger, så tilpas de angivne normomkostninger til egne værdier.

Ved høst til modenhed er risiko for mange grønskud, som kan forøge tørringsomkostningerne i forhold til budgetkalkulerne. Kvaliteten og udbyttet kan omvendt også være høj i tørre år – det afhænger meget af om afgrøden er blevet vandet.

Brug værktøjet med udgangspunkt i realistiske forudsætninger til at finde et passende prisniveau for en god aftale, der stiller begge parter rimeligt.

SEGES Innovation opfordrer desuden køber og sælger til at få lavet en skriftlig aftale, hvor parterne fastlægger aftalen herunder prissætning og metode til estimering eller opgørelse af udbytte. Få inspiration hertil i "Aftale om handel med grovfoder" (se link nedenfor), der er udarbejdet til aftaleindgåelse forud for dyrkning.

Kontakt dit lokale rådgivningskontor for bistand til opgaven.

Foderøkonomi

Grovfoder

Tørke

Kvæg

Tema: Grovfoder til kvæg

Med temaet Grovfoder får du overblik og viden til at producere godt grovfoder til den rigtige pris, hvad enten det drejer sig om græsensilage, helsæd af korn og majs eller om halm og hø.

Økonomi og ledelse

Tema: Tørke – hvad kan du gøre?

Landbruget er efter et usædvanligt koldt forår tilmed ramt af tørke. Selvom der efterhånden er faldet regn de fleste steder og tørkeindekset også er faldet, kan der stadig være konsekvenser af tørken. Find information, til hvad du kan gøre, hvis dit landb...

Publiceret: 26. juni 2023

Opdateret: 26. juni 2023

Vil du vide mere?

Michael Højholdt

Landskonsulent, cand. agro.MBA

SEGES

mih@seges.dk

+45 2171 7781

Støttet af

Promilleafgiftsfonden for landbrug

SEGES Innovation P/S Tlf. 8740 5000
Agro Food Park 15 Fax. 8740 5010
8200 Aarhus N Email info@seges.dk